

Изготвен казус В

24.04.2021г.

2

Казус

Станислав Илиев на 21 години живеел на село. В съседната къща живеел Петко Ставрев на 27 години. Те се познавали от деца и били приятели. Ставрев бил осъждан три пъти за кражби, като по една от присъдите изтърпял наказание лишаване от свобода в размер на 2 години. На 16.11.2017 г. Ставрев излязъл от затвора и възстановил контактите си със Станислав Илиев, като прекарвали повечето време заедно.

На 10.04.2018 г. сутринта Петко Ставрев споделил със Станислав Илиев, че е намерил у дома си връзка стари ключове и се чудел дали могат да станат за друга къща, защото бил чул от старите хора, че някога къщите били правени еднотипно и ключалките са едни и същи. Илиев в началото отказал, но после се съгласил да оберат някоя изоставена къща. Досетили се, че наблизо има стара къща, на която вратите и ключалките не са сменени, а собственикът Димитър Пенчев идвал само през почивните дни. Двамата решили да опитат да отворят къщата с ключовете на Ставрев и да потърсят стари менци и котли, от които да изкарат малко пари като ги предадат на пункта за предаване на метали в съседното село.

На същия ден вечерта двамата проникнали в двора на къщата на Димитър Пенчев като прескочили дървената ограда. Петко Ставрев пробвал ключовете на входната врата и успял да я отключи с един от тях. Двамата влезли в къщата и претърсили стаите. Намерили 8 броя метални тави, 5 броя медни менци и 6 броя големи медни котела. В килера открили метален синджир с дължина 25 метра и макара с кабел с дължина 50 метра. Ставрев и Илиев разпределили вещите в шест чувала, които носели със себе си и ги изнесли на двора. Тъй като чувалите били големи и тежки, Станислав Илиев предложил да ги извозят с автомобила на баща му. Двамата скрили чувалите в храстите зад къщата, заключили вратата и тръгнали към дома на Илиев. Същата вечер не могли да се върнат за вещите, тъй като бащата на Илиев бил заминал с колата в града. Решили да отложат прибирането на вещите за следващия ден, но и тогава не успели, защото Ставрев бил зает, а Илиев се страхувал да отиде сам.

Междувременно на следващия ден Димитър Пенчев дошъл в селото. Като влязъл в къщата забелязал, че вътре е тършувано, проверил внимателно стаите. Установил, че липсват вещи и решил да подаде жалба в полицията. На другия ден, преди да тръгне към града, Пенчев решил да огледа за липси и двора около къщата. Тогава намерил чувалите в храстите зад къщата и веднага се обадил в полицията.

Образувано било досъдебно производство. Назначената оценителна експертиза определила стойността на вещите на 950.00 лева. Разпитан бил като свидетел Кънчо Кънчев, пенсионер, живеещ в съседната къща. Той разказал, че преди ден-два видял наоколо да обикалят две момчета, които познавал тъй като живеели наблизо – Станислав Илиев и бившият затворник

В. В. З.

Петко Ставрев. Разпитан Илиев се изплашил и признал за стореното като заявил, че не е искал, но Ставрев го накарал да крадат. Станимир Илиев и Петко Ставрев били привлечени като обвиняеми за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК. При предявяването на постановлението за привлечение Илиев се явил с адвокат Киров, а Ставрев се явил със сестра си Петрана Николова, която работела като юрисконсулт, които разследващият орган конституирал като защитници на двамата обвиняеми.

Два месеца и половина след получаването на делото от разследващия полицаи прокурорът внесъл обвинителен акт срещу двамата за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК.

В хода на разпоредителното заседание Петко Ставрев поискал делото да се разгледа по реда на съкратената процедура като признал изцяло фактите, изложени в обстоятелствената част на обвинителния акт, и се съгласил да не се събират доказателства за тези факти. Станимир Илиев заявил, че Петко Ставрев го е накарал да отидат в дома на Пенчев и той не е виновен. Съдът отказал провеждане на съкратено съдебно следствие.

По време на съдебните прения пред първоинстанционния съд, защитникът на Станимир Илиев поискал подзащитния му да бъде оправдан, поради ненаказуемост на извършеното деяние на основание чл. 18, ал. 3 НК.

Първоинстанционният съд постановил присъда, с която признал за виновни двамата подсъдими – Станимир Илиев – за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК, а Петко Ставрев – за престъпление по чл. 196, ал. 1, т. 2, вр. чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК.

Въпроси:

1. Определете правната квалификация на деянието, извършено от Станимир Илиев и Петко Ставрев. Обосновете отговора си.
2. Основателно ли са искането, направено от защитника на Станимир Илиев?
3. Как ще се отрази на правната квалификация на деянието на двамата извършители, ако Станимир Илиев страда от тежка форма на умствена недоразвитост (идиотия)?
4. Нарушено ли е правото на защита на Илиев и Ставрев в досъдебното производство? Как следва да бъде отстранено нарушението?
5. Допуснал ли е прокурорът съществени процесуални нарушения на досъдебното производство и как следва да бъдат отстранени?
6. Допуснати ли са съществени нарушения на процесуалните правила в първоинстанционното производство?

Решение

1. Определете правната квалификация на деянието, извършено от Станимир Илиев и Петко Ставрев. Обосновете отговора си.

Извършеното деяние от Станимир Илиев представлява квалифицирана кражба – престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК, а деянието на Петко Ставрев – престъпление по чл. 196, ал. 1, т. 2, вр. чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 29, ал. 1, б. „а“, вр. чл. 18, ал. 1 НК.

а) На 10.04.2018 г. двамата заедно проникнали в къщата на Димитър Пенчев като използвали осигурения от Ставрев ключ. В жилището намерили 8 броя метални тави, 5 броя медни менци и 6 броя големи медни котела, метален синджир с дължина 25 метра и макара с кабел с дължина 50 метра, които поставили в чували с цел да ги вземат със себе си. Тъй като не били в състояние да изнесат вещите, Ставрев и Илиев ги скрили в двора на къщата на Пенчев с намерението да се върнат за тях след като осигурят автомобил, с който да ги превозят. По този начин двамата са извършили действия, насочени към отнемането на горепосочените движими вещи от владението на техния собственик. Деянието е останало недовършено поради независещи от извършителите причини – двамата физически не са могли да изнесат вещите от имота на Пенчев, с което да прекъснат неговата фактическа власт върху тях, а деянието им било разкрито преди да осигурят необходимия транспорт. Поради това извършеното от Станимир Илиев и Петко Ставрев следва да се определи като опит към кражба.

б) Използването на ключ за осигуряване достъп до помещенията, откъдето са били изнесени вещите, дава основание деянието на Илиев и Ставрев да се квалифицира по по-тежкия състав на кражбата – чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 НК, тъй като според константната съдебна практика ключовете представляват техническо средство.

в) В случая е налице и друго квалифициращо обстоятелство по чл. 195, ал. 1, т. 5 НК, тъй като деянието е извършено от Станимир Илиев и Петко Ставрев след предварително взето решение, т.е. налице е предварителен умисъл. От изложените в казуса факти е видно, че Илиев и Ставрев са се сговорили да извършат кражбата известно време преди да проникнат в къщата на Пенчев и са взели това решение в сравнително спокойно и хладнокривно състояние, като са обсъдили мотивите „за“ и „против“ извършването на деянието. Фактически изтеклото време от момента на вземане на решението до извършването на кражбата (*в случая обстоятелството, че в един и същи ден са решили да извършат кражба и са осъществили престъплението*) е без значение. Предвид броя, естеството и стойността на вещите, които са опитали да отнемат, може да се приеме, че деянието им не представлява маловажен случай по смисъла на чл. 93, т. 9 НК.

г) Деянието на Петко Ставрев е извършено при условията на опасен рецидив съгласно чл. 29, ал. 1, б. „а“ НК, тъй като е осъждан за тежко умишлено престъпление (кражба), за което му е било наложено наказание „лишаване от свобода“ за срок, по-голям от 1 година (в случая – 2 години) и не е бил приложен чл. 66 НК. Към момента на извършване на опита за кражба не е изтекъл срокът по чл. 30 НК. Затова по отношение на Ставрев следва да се приложи по-тежконаказуемия състав на чл. 196, ал. 1, т. 2 НК.

2. Основателно ли е възражението, направено от защитника на Станимир Илиев?

Възражението е неоснователно.

Привилегированата разпоредба на чл. 18, ал. 3 НК е неприложима поради липсата на собствена подбуда. Извършеното от Станимир Илиев и Петко Ставрев представлява недовършен опит за кражба, поради което доброволният отказ от опит следва да се преценява по критериите на чл. 18, ал. 3, б. „а“ НК – когато деецът по собствена подбуда се е отказал да довърши изпълнението на престъплението. Според наказателноправната теория и съдебната практика собствена подбуда е налице, когато извършителят е имал обективната възможност да довърши изпълнителното деяние, съзнавал е, че няма пречка да го осъществи, но въпреки това се е отказал да го довърши. В настоящия случай Илиев и Ставрев не са се отказали изобщо да довършат изпълнението престъплението, а само временно са го отложили. Причината за това не е настъпила промяна в намеренията им по отношение на чуждите вещи, а обективната невъзможност да ги вземат същата вечер, както и субективната им представа, че не са в състояние да довършат деянието.

3. Как ще се отрази на правната квалификация на деянието на двамата извършители, ако Станимир Илиев страда от тежка форма на умствена недоразвитост (идиотия)?

Това обстоятелство ще се отрази на наказателната отговорност на Станимир Илиев и на Петко Ставрев. Заболяването на Станимир Илиев – тежка форма на умствена недоразвитост (идиотия) е обстоятелство, което изключва вменяемостта. В тази хипотеза Илиев е наказателнонеотговорно лице и поради това няма да носи наказателна отговорност.

Това обстоятелство ще изключи квалификацията признак по чл. 195, ал. 1, т. 5 НК. Поради това деянието на Ставрев ще следва се квалифицира като престъпление по чл. 196, ал. 1, т. 2, вр. чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 29, ал. 1, б. „а“, вр. чл. 18, ал. 1 НК.

4. Нарушено ли е правото на защита на Илиев и Ставрев в досъдебното производство? Как следва да бъде отстранено нарушението?

а) Правото на защита на Петко Ставрев е нарушено. При предявяването на постановлението за привличане той се явил със сестра си, която работила като юрисконсулт, а другият подсъдим – Илиев се представлявал от адвокат

Киров. Допуснато е съществено нарушение на процесуалните правила, тъй като съгласно чл. 91, ал. 2 НПК братята и сестрите не са част от кръга на лица, които могат да бъдат защитници. Независимо, че има юридическо образование, за да бъде допусната в процеса като защитник е необходимо да упражнява адвокатска професия.

б) Отделно от това, в случая е налице хипотеза на задължителна защита от категорията на относително необходимата. Станимир Илиев е заявил, че „не искал да краде, но Ставрев го накарал”, т.е. безспорно се установява противоречие в интересите на двамата подсъдими. Съгласно чл. 94, ал. 1, т. 5 НПК когато интересите на обвиняемите са противоречиви и един от тях има защитник (в случая Илиев е упълномощил адвокат Киров) разследващият орган е следвало да разясни правата на Ставрев като му укаже, че има право да му бъде назначен служебен защитник, освен ако изрично заяви, че не желае да има защитник (чл. 94, ал. 2 НПК). В случая това не е сторено, поради което е правото на защита на Ставрев е нарушено.

Този порок в правото на защита може да бъде отстранен в разпоредителното заседание, ако Петко Ставрев посочи това съществено и отстранимо нарушение на процесуалните правила (чл. 249, ал. 4, т. 1, предл. 4 НПК – да има защитник). Тогава съдът следва да прекрати съдебното производство и да върне делото на прокурора за отстраняването му.

в) Илиев и Ставрев били привлечени като обвиняеми за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК, а прокурорът внесъл обвинителен акт срещу двамата за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК. С добавянето на ново квалифициращо обстоятелство (това по т. 5) новото обвинение се явява закон за по-тежко наказуемо престъпление и затова следва да бъдат привлечени отново за това престъпление по реда на чл. 225 НПК. Съгласно константната съдебна практика, независимо че наказанието за двете престъпления е едно и също, повечето квалифициращи обстоятелства обосновават по-тежка наказуемост на деянието.

Това нарушение може да бъде отстранено в разпоредителното заседание, ако някой от двамата Ставрев посочи това съществено и отстранимо нарушение на процесуалните правила (чл. 249, ал. 4, т. 1, предл. 1 НПК – да научи за какво престъпление е привлечен в това качество). Тогава съдът следва да прекрати съдебното производство и да върне делото на прокурора за отстраняването му.

5. Допуснал ли прокурорът съществени процесуални нарушения на досъдебното производство и как следва да бъдат отстранени?

а) Прокурорът е внесъл обвинителния акт два месеца и половина след получаването на делото от разследващия орган, т.е. упражнил е правомощие извън срока, предвиден в чл. 242, ал. 4 НПК. Допуснатото процесуално

нарушение е несъществено, тъй като неспазването на срока не води до погасяване на възможността на прокурора да упражни своите правомощия.

Това е основание при много подобни просрочия за дисциплинарна отговорност на прокурора.

б) Прокурорът е допуснал и нарушение на правото на защита на Илиев и Ставрев, като е внесъл обвинителен акт по неповдигнато обвинение за престъпление, което представлява закон за по-тежко наказуемо престъпление – виж б. в) на предходната точка.

6. Допуснати ли са съществени нарушения на процесуалните правила в първоинстанционното производство?

а) Посочените по-горе нарушения на правото на защита на Илиев и Ставрев могат да мотивират съда в разпоредително заседание да прекрати съдебното производство и да върне делото на прокурора за отстраняването им.

б) Правилно първоинстанционният съд е отказал провеждане на съкратено съдебно следствие. При повече подсъдими разпоредбата на чл. 370, ал. 3 НПК изисква условията за това производство да са налице за всички подсъдими. В случая, Станимир Илиев не е дал съгласие за провеждане на съкратено съдебно следствие пред първа инстанция.

в) Първоинстанционният съд е нарушил правото на защита на Петко Ставрев като го е осъдил по непредявено обвинение и е приложил в присъдата закон за по-тежко наказуемо престъпление. Прокурорът е внесъл обвинителен акт за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК, съдът го е осъдил в присъдата за престъпление по чл. 196, ал. 1, т. 2, вр. чл. 195, ал. 1, т. 4, предл. 2 и т. 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 18, ал. 1 НК. Второ се явява закон за по-тежко наказуемо престъпление, поради по-високия размер на наказанието лишаване от свобода (вж. т. р. 57/1984 г. на ОСНК).